

Motion till riksdagen 2024/25:1597

av **Lawen Redar och Daniel Vencu Velasquez Castro (båda S)**

Kriminalisering av omvändelseförsök

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera omvändelseförsök och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Omvändelseförsök förekommer över hela världen mot hbtqi-personer och många olika former av försök finns beskrivna. En gemensam nämnare är själva omvändelsesyftet som kränker personens sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Av forskningen framgår att omvändelseförsök är kopplade till negativa konsekvenser för de som genomgår dem, bland annat i form av psykisk ohälsa. Uppmaningar att förbjuda företeelserna har framförts av bland andra FN:s oberoende expert mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet samt av Europaparlamentet. Ett tiotal länder har infört förbud på nationell nivå.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen beslutade i november 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och ta ställning till behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, utfärdande av oskuldsintyg och oskuldsoperationer samt ta ställning till om underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott bör kriminaliseras. Genom tilläggsdirektiv (dir. 2022:113) förlängdes uppdraget till den 1 juni 2023 i syfte att även dels utreda vilket straffansvar som i dag finns när det gäller så kallade omvändelseförsök av hbtqi-personer, dels ta ställning till om det straffrättsliga skyddet bör förstärkas.

Utredningen presenterade betänkandet SOU 2023:37 Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök i juni 2023. Utredningen har utgått från den definition av omvändelseförsök som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har använt i sin rapport Unga hbtqi-personers utsatthet för omvändelseförsök i Sverige: Påtryckningar och tvång som syftar till att förmå någon att förändra, permanent dölja eller avstå från att leva i enlighet med sin sexuella läggning eller

könsidentitet eller uttrycka kön på det sätt personen själv vill. Däremot drog utredaren slutsatsen att den straffreglering som finns i dag redan omfattar flera av de brottsliga handlingar som kan förekomma i samband med omvändelseförsök.

Enligt MUCF:s kartläggning framgår att omvändelseförsök förekommer i Sverige i viss utsträckning, men inte genom kroppspåverkande metoder. Etablerade terapi-imiterande metoder anses inte heller ha en utvecklad roll i Sverige inom psykiatrin eller sjukvården. Mot bakgrund av detta ansåg utredaren att en kriminalisering inte ska införas. Syftet skulle enligt utredningen vara att införa en kriminalisering i förebyggande syfte eftersom kriminaliseringsförslag bör kunna peka på förekomst av ett beteende som kan föranleda påtaglig fara eller skada, samt att en straffsanktion utgör ett effektivt medel för att motverka beteendet. De allvarligaste förekommande påverkansmedlen utgör därtill redan brott, exempelvis om hbtqi-personer utsätts för påverkan genom handlingar som utgör olaga tvång, misshandel, olaga frihetsberövande, olaga hot, äktenskapstvång, ofredande, förtal, förolämpning eller hets mot folkgrupp.

Fastän det är klarlagt att omvändelseförsök är skadligt såväl för den enskilde som för hbtqi-personer som grupp och kan leda till stigmatisering, psykisk ohälsa, självmordsförsök samt en rad andra negativa psykosociala konsekvenser som att sprida eller förstärka patologiserande eller på annat sätt negativa föreställningar om sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck som avviker från normen landar utredningen i att inte kriminalisera gärningen. Detta har mötts av högljudd kritik från RFSL, som pekar på MUCF:s utredning som visar att 18 % av de svarande unga hbtqi-personerna uppger att de utsatts för påtryckningar att ändra eller dölja sin sexuella läggning, sin könsidentitet eller sina könsuttryck. Även RFSL Ungdom menar att vuxenvärlden sviker unga hbtqi-personer om det fortsatt ska vara lagligt att utsätta unga för omvändelseförsök.

Hitintills har Storbritanniens regering lovat att presentera ett förbud där även transpersoner omfattas. I Frankrike, Nya Zeeland och Kanada infördes ett förbud 2022. Malta införde förbud redan 2016 och Tyskland år 2020. I strid med utredningens förslag bör frågan i likhet med nämnda länders lagstiftningar om omvändelseförsök tas på sådant stort allvar att man inför en kriminalisering i Sverige.

[1] SVT Nyheter (2022) Granskning: Läkare förnekar ”oskuldsooperation” – avslöjas på dold kamera, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/nekar-oskuldsooperation-avslojas-infordold-kamera>.

[2] SOU 2023:37, Förstärkt skydd för den personliga integriteten – Behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök, s. 15–19.

[3] SOU 2023:37, Förstärkt skydd för den personliga integriteten – Behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök, s. 20.